СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 218. Джерзі Сиҭі, Н. Дж., четвер, 19-го вересня 1935. — VOL. XLIII. No. 218. Jersey City, N. J., Thursday, September 19, 1935. THREE CENTS

ПРАВИБОРИ ПРОХОДЯТЬ БЕЗ СПОДІВАНИХ ЗАВОРУШЕНЬ

СТЕПАН ЯРЕМА КАНДИДАТОМ ДО НЮЙОРСЬКОЇ АСЕМБЛІ.

НЮ ЙОРК. — Побоювання поліції, що вівтіркові правибори можуть стати притокою до поважних забурень, не справдилися. Вибори відбулися преспокійно й поліційні резерви не мали нічого до роботи.

З висліду правиборів видко, що в 8-мім дистрикті в Ню Йорку кандидатом правильної демократичної організації на члена асемблі стейту Ню Йорк буде український адвокат Степан Дж. Ярема. Боротьба за цю номінацію в дистрикті була дуже завзята, але Ярема побідив свого противника 359 голосами. Його прихильники кажуть, що ця округа є переважно демократична та що п. Ярема буде вибраний у листопаді без труднощів.

ДЕНЬ КОНСТИТУЦІЇ ПОКАЗУЄ РОЗБІЖНІ ПОГЛЯДИ.

ВАШИНГТОН. — Політичні промови з приводу Дня Конституції відкрили повну розбіжність у розумінню конституції.

Стерлися з собою дві течії: з одного боку прихильники задержання американської конституції в її повноті, а з другого боку люди, що хочуть завести в ній зміни, які відповідають вимогам часу.

Секретар торговлі Ропер сказав про цю справу погляд уряду в своїй промові в Александрії, Вірджінія; секретар висказався за елястичну конституцію. Погляд републиканської партії подав бувший президент Герберт Гувер у своїй промові на виставі в Сан Дієго, Каліфорнія, остерігаючи край перед буцімто небезпечним напряком конституційної політики демократичної адміністрації.

ВБИВСТВО В ПОВІТРЮ.

ТОРОНТО. — Поліція арештувала летничого пільота Вилієма Дж. Молквінія з Дітройту та його товариша Ервина Дейвиса, закидуючи їм убивство відомого бейзболевого грача Леонарда Кенеке. Каже поліція, що вони вбили грача в повітрю.

Летун Молквіні каже, що за вбивство відповідає тільки він. Він оповідає, що пригода скоїлася підчас лету з Дітройту до Бофало. У дорозі Кенеке став нервовий та почав битися за те, щоб узяти в свої руки керму літака. Молквіні старався його вспокоїти. На якийсь час це помогло, але потім Кенеке знов став чіпатися летунів та зчинив бійку з Дейвисом, що тоді кермував колесом. Летунам грозив упадок. Щоби вспокоїти грача, Молквіні вдарив його по голові приладом до гашення вогню так сильно, що розбив йому голову.

НОВІ ЗАХОДИ ЗВІЛЬНИТИ З ТЮРМИ ТОМУ МУНІЯ.

САН ФРАНСІСКО. — Перед найвищим судом стейту Каліфорнія відбулося нове переслухання в справі звільнення з арешту Томи Мунія, юнійного провідника, що був засуджений на основі фальшивих зізнань як головний виновник бомбового замаху на параду воєнного приготування в Сан Франсіско в 1916-тім році.

По переслуханню прокураторії й адвокатів суд постановив справи наново не відкривати.

ЗУДАРЕННЯ КОРАБЛІВ НА МОРЮ.

НЮ ЙОРК. — Корабель „Санта Барбара", що належить до лінії Ґрейса, зударився у вівторок рано з маяковим кораблем на кварантані коло Статен Айленда.

Причиною зударення була густа ранішня мрака. Оба кораблі є поважно ушкоджені, але на щастя з людей не потерпів ніхто. Зударення стрясло поважно пасажирами. Оба кораблі потім власними силами поплили до порту на направу.

ЗАГРОЗА СТРАЙКУ ГОТЕЛЕВОЇ СЛУЖБИ.

НЮ ЙОРК. — Юнія готелевої служби предложила власникам готелів домагання збільшити заплату, скоротити години праці та поправити умови праці.

Як власники не захочуть сповнити волі робітників, то вони вийдуть на страйк. Кажуть, що він може обняти 75,000 осіб.

ЗЛОВИЛИ ПАЧКАРЯ ФАЛЬШИВИХ ЛЬОТЕРІЙНИХ БІЛЄТІВ.

НЮ ЙОРК. — Підчас причалювання до берега французького корабля „Іль Де Франс" місцева поліція арештувала французького горожанина Ґустава Фрімена, котрому поліція закидує пачкування в Америку фальшивих французьких льотерійних білєтів. Кажуть поліцаї, що Фрімен привіз зі собою 100,000 таких фальшивих білєтів.

Федеральний уряд занявся останніми часами боротьбою проти впроваджування в Америку заграничних льотерій.

БОРОТЬБА ЗА ЛОНҐА.

На слідстві в Батон Руж, Луізіяна, про вбивство сенатора Лонґа заявив проповідник Джералд Смит, особистий приятель Лонґа, що вбивство плянував прокуратор Джан Фред Одом, що кермує слідством. Смит відмовився потім зізнавати.

І В ТОРОНТІ „ІТАЛІЙСЬКО-ЕТІОПСЬКИЙ КОНФЛІКТ".

В Торонті місцеві італійські воєнні ветерани влаштували віче, на якому обговорювали італійсько-етіопську проблєму, виправдуючи становище Мусолінія в тій справі. На салю прийшли зорґанізовано члени большевізуючої „Канадської Ліґи проти Війни й Фашизму". Вивязалась бійка, підчас якої між іншими потурбовано двох поліцаїв. Двох людей арештовано.

ЦЕЛІБАТ — ЦЕ ДЕРЖАВНА ЗРАДА.

„Дурхбрух", орґан т. зв. німецьких християн, пише, що в Німеччині живе 15,000 черців, 84,000 черниць і 21,000 світського духовенства. „Дурхбрух" називає черців і черниць та світських священиків державними зрадниками супроти німецького народу, тому, що живуть у безженному стані і тимсамим німецький нарід тратить понад 400,000 дітей за одно людське покоління.

ДОЩ ЖАБ У ФРАНЦІЇ.

Мешканці французького міста Ґренобль мали сензацію. 14. серпня ц. р. впав там зливний дощ, а з ним падали зелені жаби, що покрили вулиці міста. Вчені заявляють, що повітряна труба забрала ті жаби з якогось багнища й скинула з дощем на землю.

ЗГИНУВ У ФИЛЯХ РІКИ.

Круглий сирота Осип Одинський, літ 15, що знаходився в сирітському захисті у Вінніпеґу, втік із захисту і рішив своїми силами пробиватися крізь життя. Але чотири дні пізніше він утопився в ріці Асінобоя. Невідомо, чи поповнив самогубство, чи втопився, виснажений плаванням.

КАНАДСЬКИЙ УРЯД РОЗГЛЯДАЄ МЕМОРАНДУМ ЖИДІВ.

Всеканадська жидівська орґанізація „Кенедієн Джуіш Конґрес" вислала домініяльному урядови в Отаві меморандум, накликаючи його запротестувати проти „расових і релігійних переслідувань у Німеччині". Премієр Бенет прийняв жидівську делеґацію й заявив їй, що уряд розглядає меморандум.

ЧАРЛЬЗ ЛЯФТОН ЯК ТАРАС БУЛЬБА.

Цей відомий характеристичний актор виступить в англійській версії фільми Ґрановського п. з. „Тарас Бульба". У французькій версії грав цю ролю Гарі Бор.

КИНУЛИ В ДУНАЙ ЯРИНУ.

В Рущуку (Румунія) арештували 26 купців за спекуляцію яриною. Ці купці зробили були картель ярини, а щоб ціна пішла вгору, вкинули вони велику скількість ярини в Дунай.

ПАМЯТНИК НА МОГИЛАХ УКРАЇНСЬКИХ СТРІЛЬЦІВ.

Памятник на могилах українських стрільців побудовано на цвинтарі в Терезині (Чехословаччина) пожертвами старшин, підстаршин і стрільців українського вартового куріня, що був у цій місцевости. Командантом куріня був спершу сотник Рудницький, опісля сотник Варивода. Після ліквідації вартового куріня (1923 р.) стрільці зорганізувалися у відділі українського всепрофесійного робітничого Союзу, що має нині 60 членів. У памятні листопадові дні рік-річно сходяться Українці в Терезині під цим памятником, щоби згадати своїх покійних товаришів. На памятнику під тризубами вміщено Шевченкові слова: „Слава не поляже" і т. д. та їх переклад чеською мовою: Слава ваше не загине, Не загине а взлєті! А розгласі свєту, Чі є правда, Чі є кшіда, А чійсме ми деті!" Ще нижче назвища стрільців „Гірської Бриґади", пізніших стрільців вартового куріня, що там поховані, а саме: 1) Мих. Столярчук † 25. VII. 1921 р., 2) Іван Лаган † 8. V. 1922., 3) Онуфрій Бучок † 7. V. 1922., 4) Роман Бойчук † 5. XII. 1922., 5) Василь Григоращук † 15. I. 1923 р.

ХОЧУТЬ ПІДПОРЯДКУВАТИ СОБІ УКРАЇНСЬКІ ХЛІБОРОБСЬКІ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

Після кооперативного закону, що спричинив відлучення від Ревізійного Союзу Українських Кооператив коло 700 кооператив, Ляхи задумують підчинити собі всі хліборобські орґанізації, в тому числі наш „Сільський Господар" і „Ревізійний Союз Українських Кооператив". Це сталось би через підпорядкування тих орґанізацій „Зйвонзкові Ізб і Орґанізацій Рольнічих" у Варшаві, що вже з цією метою перевів зміну статуту з поділом на 3 секції: 1. хліборобських палат, 2. хліборобських орґанізацій (тут належав би Сільський Господар) і 3) хліборобської кооперації (тут належав би Ревізійний Союз Українських Кооператив).

Треба зазначити, що Сільський Господар має 66 тисяч членів у 1,440 кружках і 63 філіях. Далеко численніша є наша кооперація, обєднана в РСУК.

ЗАБОРОНЕНО ПЕРЕДАВАТИ ПАШКВІЛЬНІ ПРОМОВИ РАДІОМ.

Канадська Комісія Радіо-Передавання подає до відома, що входить в життя новий розпорядок, який звучить: „Ніяка передавча стація не сміє передавати промов, друкованої річі чи програми, що мають у собі знеславлюючі, пашквільні чи ординарні накиди на особи або орґанізації — або заяви зрадницького характеру, чи зміряючі до переведення змін нелеґальними способами, що можуть допровадити до нарушення спокою — й усякі оголошення, оперті на фальшивих чи ошуканчих заявах".

ГРАВ 100 ЛІТ НА СКРИПЦІ.

В Асула, Каліфорнія, помер Франк Круз, проживши 107 літ. Він прийшов 4-літнім хлопцем з Мексика і змалку навчився грати на скрипці. Від того часу все грав і цим заробляв на життя.

ЗНОВУ ЦАРСЬКА ДОЧКА.

В західніх сторонах Польщі вештається якась молода жінка і, подаючи себе за велику княжну атіяну, доньку останнього російського царя, натягає легкодушних людей. Поліція глядає за нею.

ЖИДІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ.

Жидівська преса містить опис такої події в приватній жидівській ґімназії у Варшаві:

„Відбувається доручення шкільного прапору. Батьки, вчителі, учні в повному складі беруть участь у цьому святі. Свято зачалося від сензації. Підчас співу польського національного гимну декотрі ученики стали рівночасно співати „Гатікву" (ц. є. „Надію", гимн сіоністів). Поступінно підхоплює цю пісню решта учнів, а навіть батьки. Незабаром ціла саля гриміла від звучного одушевленого співу „Гатікви". Співали не тільки настроєні сіоністично, але й ті, що вірять у Карла Маркса і вважають себе „міжнародниками". Всіми заволодів настрій жидівської національної маніфестації".

Польська преса накликує владу з цього приводу до нагінки на згадану ґімназію.

УКРАЇНА — ЧИННИК У МІЖНАРОДНІЙ ПОЛІТИЦІ.

Останніми днями появилася в Італії книжка п. н. „Італія і міжнародніу питання". Автор цього справді цікавого твору називається Лятінус (Latinus: "L'Italia e i problemi internazionali", Milano, Istituto per gli Studi di Blitica Internazionale). В Італії це перший повоєнний політичний твір, у якому питання України потрактовано в ширині політичних питань Европи. В цій книжці автор обговорює теж теперішній український рух поза кордонами України, а саме: осередки Берлін, Варшава, Прага. Назагал, Лятінус, як Італієць, досить добре обзнайомлений з українським питанням. Доказує автор, що для спокою в Европі треба було Европі боронити самстійности України ще в 1917—1920 р.

ЗЕМЛЕТРУС НА ПІДКАРПАТТІ.

В місцевости Доргово біля Хусту на Закарпатті почули в ночі землетрус, що побудив усіх мешканців. Занепокоєне населення провело ніч під голим небом. Також у Квасах, пов. Рахово, тряслася земля. В короткому часі це вже третій легкий землетрус у цих сторонах.

ХЛОПЧИНА З 85 ОПЕРАЦІЯМИ.

Нюйорські лікарі поцікавились 14-літнім Гарольдом Пфлеґером, що занедужав на запалення кісного мізку. Його оперували за 8 місяців 85 разів і відрізали йому ногу, а тепер він виздоровів.

ДІВЧИНА РАТУЄ МУЖЧИНУ.

В часі купелі в Троцькім озері на Виленщині почав тонути 26-літній студент Маріянський. З допомогою поспішила 21-літня Станислава Павловська. Вона кинулася в воду і витягнула студента на беріг, де штучним віддиханням привела його до життя.

ЛІҐА НАЦІЙ ХОЧЕ ВІДДАТИ ЕТІОПІЮ ПІД ПРОТЕКТОРАТ ІТАЛІЇ

ЖЕНЕВА. — Комісія Пятьох, настановлена Ліґою Націй для поєднання Італії й Етіопії, предложила Італії протекторат над Етіопією, коли Мусоліні залишить воєнні пляни. Французький премієр Ляваль передав цей плян італійському делеґатови Помпейови Альойзі, а англійський делеґат Іден повідомив про це етіопського делеґата, Теклі Гаваріяте.

ЕТІОПІЯ НЕ РЕЗИҐНУЄ З НЕЗАЛЕЖНОСТИ.

АДІС АБАБА. — Етіопський цісар, Гайлі Селясі, сказав представникови бюра „Асошієйтед Прес", що він з місця відкине протекторат трох держав, якби його предложила Ліґа Націй. „Наша цілковита незалежність мусить бути збережена", сказав цісар.

ІТАЛІЯ ПОВАЖНО БОЇТЬСЯ ВОЄННИХ ПРИГОТОВАНЬ АНҐЛІЇ.

РИМ. — Італійський уряд щораз більше починає рахуватися з можливістю, що Анґлія сама буде обстоювати санкції проти Італії на випадок, колиб інші члени Ліґи Націй цього не зробили. Анґлія почала зовсім поважні приготування до війни, висилаючи кораблі до Ґібральтару, Мальти, Кипру й Александрії, та висилаючи військо й літаки до Судану і Єгипту, зараз на границі італійської Лібії. Одначе Мусоліні скорше прийме визов Анґлії, ніж мав би відказатися від своїх плянів заняття Етіопії.

ЛОНДОН ПРИЗНАЄ, ЩО ПОЛОЖЕННЯ Є ПОВАЖНЕ.

ЛОНДОН. — Урядові кола признають, що міжнародне положення є дуже поважне. Це є причиною, чому Анґлія висилає воєнні кораблі на маневри на Середземне море, навіть і до берегів Греції, напроти Італії. Всі анґлійські кораблі дістали запечатані прикази, що їм робити на випадок вибуху війни.

ІТАЛІЯ ПРИЗНАЄТЬСЯ ДО ВИСИЛКИ ВІЙСЬКА В ЛІБІЮ.

РИМ. — Перший раз уряд прилюдно оголосив, що вислав до Лібії 30,000 війська для охорони італійських інтересів з огляду на зростаючу небезпеку на Середземному морю. Досі писали лише про висилку війська на границю Етіопії. З Лібії можна легко вирушити проти анґлійських військ у Єгипті на випадок, колиб Анґлія замкнула Суеський канал для перевозу італійських військ та воєнних матеріялів.

СЕРБСЬКІ ЖАНДАРМИ ДАЛЬШЕ ВБИВАЮТЬ ХОРВАТІВ.

БІЛГОРОД. — Урядово оголошено, що сербські жандарми вбили чотирох хорватських селян. Від 15 серпня дотепер згинули 20 Хорватів у сутичках із сербськими жандармами. Хорвати жалуються, що сербські переслідування тревають дальше.

НАЦІСТИЧНІ КУПЦІ ПРОТИ БОЙКОТУ ЖИДІВ У НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН. — Націстична орґанізація купців і промисловців несподівано розпочала акцію за покінчення бойкоту Жидів Німцями. Видано відповідні брошурки.

При виїзді з Норимберґи Гітлер заказав якінебудь особисті напасти на Жидів.

З нагоди признання свастики урядовим прапором Німеччини й наказу, що Жиди мають вживати лише свого прапору, Жиди в Німеччині поділились на два табори: сіоністи вважають це за корисне, а Жиди-Німці вважають це за пониження жидівської раси.

ХУРТОВИНА В АНҐЛІЙСЬКОМУ КАНАЛІ.

ЛОНДОН. — Від літ не було тут такої хуртовини, яка царила кілька днів. Побережа Анґлії й Франції зазнали великого знищення. Досі відомо, що згинули 9 людей, а филі в Анґлійському каналі кидали кораблями наче корками.

ПЕРЕЙШОВ ОГОНЬ І НЕ ПОПІКСЯ.

ЛОНДОН. — Перед гуртом учених у Каршалтон, Кент, пописувався Індієць, Куда Бакс, ходженням посеред поломіни без ніяких знаків попечення. Учені не можуть пояснити цього явища. Вогонь мав силу 800 ступнів Фаренгайта. Два студенти медицини, що наслідували Індійця, дуже попеклись і втекли з вогню.

РИБАЛЬСТВО НА ЧОРНОМУ МОРЮ.

МОСКВА. — „Правда" подає вістку, що на Чорному морю помічається небувала за останнє десятьріччя скількість риби. Рибні підприємства, складочні пункти й консервні заводи перевантажені рибою. Артіль ім. Шмідта лише за два дні виловила сто сотнарів риби.

ЗНОВ КАТАСТРОФА НА ДНІПРІ.

МОСКВА. — Дня 26-го серпня, як пише „Правда", пасажирський пароплав „Молотов", що плив із Киева на Глібовку, наскочив на корабель ч. 9. При зударі корабель ч. 9 потерпів сильні ушкодження й затонув разом із вантажем. Команду вдалося вратувати.

УРЯДОВІ ЗЛОДІЇ В СОВЄТАХ.

МОСКВА. — В Сімферополі заарештовано банду злодіїв, як про це пишуть „Ізвестія". Злодії систематично викрадали великі суми на місцевій почті. Банда перебувала під кермою управителя почти, Азізова. Користаючи із знання урядової шифри й посідання печаток, він фабрикував фальшиві перекази й діставав на них гроші, що їх потім розділював поміж усіх членів шайки.

ЗІБРАНЕ НА УКРАЇНІ ЗБІЖЕ ЛЕЖИТЬ НА ПОЛІ.

МОСКВА. — Спеціяльний кореспондент „Правди" повідомляє про тривожні прояви, що їх ствердили на точках переховування збіжа. В київськім, одеськім, дніпропетровськім і інших районах лежать під голим небом около 5 міліонів пудів зерна. Недостачу приміщень та засобів забезпеки збіжа відчувають цього року ще більше ніж торік.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВВІЙШЛИ В УНІВЕРСИТЕТСЬКУ БРАМУ.

В оголошенім оноді комунікаті Українського Університетського Товариства в Ню Йорку подано до відома нашого громадянства, що з днем 27-го вересня б. р. відкривається в Колюмбійськім університеті в Ню Йорку вищий курс української мови. Не входячи в те, хто й чим причинився до цієї справи, підкреслюємо, що отсе в найбільшім американськім університеті перший раз за час існування української іміграції в Америці добилися ми до цього, що наша мова переступила поріг найбільшої американської установи навчання.

Та це тільки початок. І так нам треба глядіти на цей новий наш здобуток. Правда, що важко було нам здобути оте надбання, але далеко труднійше буде його вдержати. Знаємо, що часи важкі, а за курс української мови треба платити. Крім того треба нам так повести справу, щоб з кождим роком оте скромне наше надбання розросталось, поки українська мова, література й історія не стануть предметами, які викладатимуть з катедр згаданого університету як щось звичайне й самозрозуміле.

Від того, яка судьба стріне вищий курс української мови в Колюмбійськім університеті, залежатиме багато, що станеться з цією справою в інших американських університетах. З того здають собі добре справу ті, що ту справу започаткували. Це має теж мати на увазі наше громадянство з Ню Йорку й околиці, що посилає чи посилало свої діти до високих чи найвищих шкіл. Воно має тепер нагоду допомогти своїм дітям доповнити українське знання з університетського жерела.

Не можна теж не звернути уваги на ці курси наших професіоналістів, молодих учителів, адвокатів, лікарів, журналістів і т. п., що тут кінчили школи і беруть чи думають брати живу участь в українськім житті в Америці. Такий курс доповнить їм те, чого їм бракує, а що їм буде дуже потрібне, коли вони згодом займуть місце старого покоління і будуть представниками українства в Америці.

Ще раз зазначуємо, що отсе зроблено щойно початок, але такий, який повинен відразу знайти зрозуміння серед цілої нашої кольонії в Америці. По всіх більших українських центрах повинні бути по університетах такі вищі курси української мови. Поляки почали подібну кампанію в 1931 р. і за короткий час добилися до того, що тепер учать польської мови в 28 американських гай скулах і 9 університетах, а в Нортвестерн Юніверсіти відкрито цього року катедру польської мови. Вправді ми не живемо в Америці такими великими громадами як Поляки, яких є тут далеко більше від нас, але всетаки і ми можемо діпняти свого, якщо буде в нашім проводі й у загалу розуміння великої ваги цієї справи.

КОЛИ ЛІҐА НАЦІЙ РАДИТЬ...

З приводу таких актуальних тепер нарад Ліґи Націй у Женеві, яких вислід має вирішити важливу судьбу італійсько-етіопського конфлікту, віденські журнали приносять цікаві подробиці як причинки до характеристики середовища тих нарад, з чого я для читачів нашої „Свободи" подаю тут таке:

Коли Ліґа Націй — пише один дописувач — радить, тоді Женева, це мабуть найчастіше згадуване, але про себе дуже спокійне місто, прибирає вид зовсім інший, ніж той, що вона його має упродовж інших місяців року. Звичайно ось Женева це спокійна собі провінція, в якій ніхто і не догадувався б 150,000 мешканців. У головному районі Женевського озера з його славним монументом Реформації, зображуючим шестиметрові подоби Лютера і Цвінґлі, Кромвеля і Бочкая та Кальвіна і Накса (як двох женевських провідників), уже в 8. год. вечора тихенько, мов у монастирі, і без огляду на те, що склепи і крамниці замикають тут щойно в год. 7., тютюну можна купити ще навіть в 10. і в 11. годині. Забавових льокалів майже нема, театр грає тільки дуже коротко, каварень з музикою в Женеві всього три, і три бари, а проходи на променаді головної вулиці або по Ронськім Ке кінчаються, як лише стає темно.

Але коли засідання Ліґи Націй починаються, тоді тут зїжджаються не тільки теперішні володарі свута, з їх ґенеральними і прибічними штабами, але і всякого роду цікаві й цікавенькі, і то не лиш з Берну й Ціріху, але й з лікувальних місць Швайцарії і з недалекого Парижа, а щодо Анґлійців й Американців, то скільки їх і не булоб у той час у нас в Европі, то всі вони спішаться побачити наради Ліґи, так, що єдиновладна і всеможна зверхниця продажу вступних карт, Анґлійка місіс Ворд, має роботи доволі. І щойно тоді — особливож підчас сесії вересневої — в Женеві справжній сезон. Але подібно ось як мешканці столиці Монако, хоч вони і жиють зі свойого касина гри, то туди заходити і не сміють і не хотять, так і Женевці нарадами Ліґи здебільша не турбуються. Для них великі диплёмати, їх приїзди і відїзди, це вже від 15 літ такі звичайні видовища, що й увагу звертати на це не варто. І хоч наше конґресове місто в той час охотно танцює—особливо завдяки всякого роду дамам з Франції, які по змозі використовують пригожі нагоди — то до політики воно не мішається.

Затеж до прийомів воно готове завжди — це місто готелів. Вонож чистеньке — напис „Не плюйте на землю", вміщений на тротуарах, мусить хіба кождому впасти в око! — і має приміщення по всяких цінах (тільки не по нашому звичаю дешевих). Але щойно за кулісами Женева стає такою, якою ми її звикли уявляти. От на тиждень перед початком нарад наспіває сюди 200 детективів під командою шефа з Берну. А нпр. підчас женевської конференції, відбутої після Штрези, вже сам один Літвінов, що мешкав у готелю Річмонд, мав для своєї охорони десятьох ляйбґардистів швайцарської національности. І поза кулісами відбуваються теж і всі дійсні наради. Не тільки нпр. в салях готелю Насіональ, але й у всіх інших — і не надто вибагливих кімнатах.

І рідко коли говориться та лиш втаємниченим у Женеві відомо про те, якою дуже дорогою інституцією є собі ота вся шановна Ліґа Націй. Бо, не дивлячись уже на те, що нова палата, призначена для неї, яка ще перед зимою — після чотирох років праці над нею — має бути готова, поглотила досі 68 міліонів шілінґів, буджет Ліґи просто великанський. І так побирають нпр. ґенеральний секретар чверть міліона шілінґів річно, а кожний бібліотекар і архивар 2,800 місячно, причім, що правда, треба взяти під увагу, що кошти життя в Женеві на 30% більші, ніж у Відні. Отак висліди нарад скрізь непевні, але зате більш ніж певні є їх кошти. От нпр. конференція у справі роззброєння коштувала ні менше ні більше **лиш 20 міліонів шілінґів**, а її остаточне рішення, що було тільки відложенням, стільки, що коли почислити на слова, то кожне слово того рішення коштувало — 20,000 шілінґів!

Як бачимо:

Гарні це гроші в часах такої кризи, як нині.

Але звідки їх має Ліґа? — спитаєш.

Ну — вони мають впливати від 59 усоюзнених в Ліґу держав і обчислюються відповідно до скількости їх населення. Значить — **мають** впливати, але так воно геть по порядку не є. Передовсім ось південно-американські держави винні вже стільки, що невплачені ними суми це нині поважні капітали. Навіть солідна зрештою Франція, що річно має платити 2.6 міліона франків, виявляє залеглости, і таксамо Італія — вона платить річно 1.97 міліона швайцарських франків, — одна тільки Анґлія вплачує своїх 3.46 міліона точно кожного 2. січня.

Але якщо в Ліґи таким чином доволі часто грошей не вистарчає, то зате Женева багата собі, нівроку. Для Женеви ось дві правильні річні сесії Ліґи—до яких треба причислити ще й часті поокремі сесії—це тесаме, що для Зальцбурґа святкові театральні вистави, або для Ляйпціґа його славні торги. І не лиш місто вдоволене з цього погляду Ліґою, але й швайцарська влада, бо не забуваймо ось, що з 44 телефонів у „Сальє де ля Прес" та з телефонічних розмов диплёматів по готелях підчас нарад Ліґи мала державна каса доходу денно більше ніж 1,000,000 шілінґів. А до того треба ще додати відповідні доходи з інших конференцій і нарад, яких висоту і не уявиш так легко.

Бож урядує тут ще ціла низка інших комісій відносно таких справ, як торговля зброєю, невільництво, опій, охорона дітей, малярія, комісія проти терору, а далі Міжнародній Уряд Праці, причім треба зазначити, що коли Ліґа Націй має в цілости 500 урядовців, то Уряд Праці 220. І якщо саля прилюдних нарад Ліґи вдоволюється всього трома написами, якими забороняється тут улаштовувати демонстрації, нагороджувати промови оплесками і вести балачки та курити підчас промов — з чого зрештою ніхто собі нічого не робить! — то в Уряді Праці є тільки одинодинокий напис. Пятьма мовами — як четверта мова еспанська, а як пята голяндська — вирізали тут на мармуровій таблиці таке от речення:

§. 13. Версайського договору: „З огляду на те, **що Ліґа Націй має метою створення світового мира, а такий мир може бути закріплений тільки на основі суспільної рівноправности,** а далі з огляду на те, що існують ще умовини праці, які для великої скількости людей звязуються з такими кривдами, з нуждою і недостатками, що витворюється з того незвичайно для світового мира і для світової згоди шкідливе негодування, то підписуючі цей договір сторони рішилися сотворити постійну **охоронну орґанізацію...**"

Як сказано:

Такий напис золотом у марморі на стінах М. У. Праці.

І неясне тут тільки одно, а саме:

Для кого властиво він, отой прегарний напис про сотворення світового мира на основах суспільної рівноправности?

Чи для Літвінова, щоб читаючи його, зареготався як дявол на згадку про міліони заголоджених в Україні, чи для Мусолінія як заспів до його наїзду на Етіопію, чи для безнадійно хорих, яким імя — ідеалісти?

Д-р Остап Грицай.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

І ЗЛОДІЇ МАЮТЬ ГОРДІСТЬ.

Відділ детективів нюйорської поліції вибрався вночі в підземну залізницю на облаву проти кишенькових злодіїв. Коло одного чоловіка, що спав на лавці на стації підземної залізниці, детективи зловили аж сімох злодіїв.

„Чи сплячий не пробудився?" — питався підсудних суддя.

„Лиш трошки, пане суддя", сказали злодії з очевидною гордістю. Видно, що їх гордість була в тому, щоби так справно вкрасти в сплячого, щоб цей не розбудився. Не знали злодії, що сплячого підставила поліція та що він певно дуже добре чув, як злодії йому по кишенях бушували.

Пригадується випадок з одним великим розбійником, що виспівав про свої розбої перед прокуратором, який умів промовити до його гордости. Оповідав він з видимою гордістю, як то він преріжними способами дурив поліцію, втікаючи по розбою перед погонею.

З ПОЛІЦАЯ ЛІКАР?

Розхвалюють широко в ґазетах Теодора Ковалевського, 33-літнього поліцая з Миделтавну, в стейті Конетикот. Не хвалять його за те, що він добрий поліцай, а за те, що він збирається вступити на медичні студії, щоби стати лікарем. Хвалять його ще більше за те, що він думає студіювати медицину й далі сповняти рівночасно службу поліцая.

Чи не варта би пождати з похвалами, поки побачимо, який з нього буде лікар? Бо чи не кращий добрий поліцай ніж слабий лікар?

СКАЛКА В ЧУЖІМ ОЦІ.

Пишуть большевицькі ґазети в Росії про ґітлерівську аґітацію проти комуністів, добачуючи в ній поперше доказ на те, що комунізм у Німеччині ще не згинув, а подруге доказ на те, що з Німеччиною мусить бути щось дуже зле, коли нацисти репетують проти комунізму, щоб відвернути увагу населення від тяжкого стану краю.

І звідки це все комуністи так добре знають? Чи не по собі вони судять?

Бо власне останніми часами большевицькі ґазети в Росії репетують проти націоналізму.

ЧОМУ УКРАЇНСЬКІ?

Пише московський кореспондент „Ню Йорк Таймсу" з Москви про „українські маневри" під Києвом.

Українці люблять, як світ довідується про ріжні прояви українського життя, але чому мають маневри большевицької російської армії під Києвом називатись українськими? Невжеж як польський або московський злодій витягне гроші з кишені Українця, то це називається український крадіж?

ГЕРОЙСТВО И ПИСАННЯ ПРО ГЕРОЇВ.

Появилася в Анґлії книжка під наголовком „Джозеф Конрад і його кружок".

Джозеф Конрад це письменницький псевдонім, під котрим пускав у світ свої анґлійські книжки Поляк Корженьовський.

Нема сумніву, що багато людей люблять його твори за змалювання в них геройських людей, і книжка про нього певно знайде багато читачів серед цих людей, що любуються його творами. Вийшла вона мабуть з тої певности, що люди, які люблять читати твори автора, люблять теж читати й про автора.

Тимбільше возьмуться вони за читання цеї книжки, коли довідаються, що написала тут про автора його власна жінка, що певно його теж любила.

Але як вони сподіваються знайти в книжці звеличання Конрада-Корженьовського як великої людини, то вони на книжці заведуться. Великий письменик змальований там зовсім не як велика людина. У найкращім випадку хіба як велика дитина. Для багатьох людей, що по дитячому хочуть бачити у великім письменнику велику людину, це буде болюче розчарування. Для дозрілих людей це буде ще одна пригадка, щоб не шукати героя в людях, що пишуть про героїв.

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина І.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

45

дити! Ти ще виростеш отакий великий, як твій батько, отакий дужий будеш, як він. А скільки дівчат будуть тобою любуватися, а щастя твоє велике і сам ти будеш красунь великий. Як я тебе люблю Володичку! Мій ти маленький братик, моє ти серденько щире! Коли ти виростеш, ти не забудеш мене? Ні? Ну скажи, ні?

— Ні — тихесенько промовив Володько.

— О, ні, ні! Ти ніколи не забудеш мене — і цілувала Володя у чого, щоки, уста, волосся. Як йому гарно було, як радісно на душі! Він не відчував більше хороби. Він був щасливіший за всіх людей на світі і вигукнувши якийсь вигук, зі всіх решток своїх сил, тісно, тісно обняв за шию Катерину і міцно поцілував її. [illegible] його світились великою [illegible]тячою любовю і ніхто не відчував її краще ніж ця світлоруса дівчина.

Коли Катерина відходила до дому, на Володочка заходив смуток подвійно. Весняне сонце гасло і блідла зеленість трави. Ані Хведот, ані Василь не розуміли його, а весна ніби навмисне злочинно хороша була.

„На проводи" Настя не ходила в село, щоб мертвих навідати. Не було з ким дітвору покинути, а безногого не потягнеш зі собою. Зате попоголосила вона той день. Сама одна. Скука. Гора, на якій знаходиться кладовище, далеко на кілька миль видніє. Видно люду багато, дзвони дзвонять, радіє природа, а тут звидні, нещастя, смуток.

Богу-дякувать Зінька-кума і сестра над вечір прийшла провідати, крашанок принесла і обі проплакали до вечора. Зінька оповідає, скільки то люду було на могилах, скільки там випили... Над вечір покотом народ лежав — проводи, яких вже давно не бачили люди. Шкода, шкода, що Насті там не було. Тому і плакали обидві.

А на Юрія рано приїхав Матвій. Був невиспаний, змучений, тьомбав піхотою зо стації, торбу порожню, обсовану по порохах ваґонів та кацапських хижок приніс і викинув на сонце. щоб трохи висмерділась. Самже спати заваливсь... Коли людина зморена, то й Юрій їй ніщо... Від самого Києва ніччю їхав, а що понаходив.

Зраня Василь ходив до церкви і пустив між ріднею звістку, що батько вже дома. Незабаром приїхав брат Єлисей, тесть Уліян, деякі рідні та знайомі. Зінька з чоловіком приїхала. Всі цікавились новинками. А що Юрія без чарки ніяково справляти, то кожний з гостей подбав, то півока горівки, то якоїсь запіканки, чи вишнівки.

Розбудили Матвія. Бідака мусів зволоктися, продерати заспані бали, митись, причесатись, щось з порядніщої одяжки накинути. Білу сорочку з червоним поясом надяг, бо тепло досить.

Гармідерно стало, і в хаті й на дворі. Всі на жито хочуть... Ну, на жито, так на жито. Настя сюди — туди метнулася, всі рештки зносить на закуску. Зінька, знаючи Настині цьогорічні достатки, мисалу холодниці та величезного пшеничного калача з собою привезла. Настя перед тим трохи свіжого сиру віддушила і з нього макітру мялохи наробила, та насмажила яєшниці... Десь клаптик сала, що з великою обережністю ховала для найважнішої оказії, вискупала, а вареники з сухими сливками варили, бо сиру бракнуло.

Вийшли всі на верх під ліс. Володька також взяли з собою — не буде ж дитина сама нудитись. Тепер для нього свято і гостинців не знає, де сховати.

Знайшли місце гарне, сухе під дубом кориластим, що саме розвиватись почав. Проти сонця пече, соснина розпарилася, міцно в ніс бє смоляним запахом. Килим зеленого жита збігає у низ, а там переходить на подекуди ще цвітучий молодий садок. Море зелене, хвиля по ньому ледь помітна хлюпоче, цвіт саду, мов срібна пінка виблискує в соняшнім огні, а зелений заквітчаний луг оточує сірі стіни будівель розкішним вінком.

Пили, їли, чоломкались, пробували співати. Матвіїв характер горілки не переносить, зате він натхено і поважно ніби священослужить, оповідаючи про нові краї і землі.

Він радіє радістю цього свого рідного краю. Радіє оцим житом, небом, сонцем і квітом свого саду. Але не там, у Смоленськім. То вже чужина. Сіра, нудна і непривітна. Там холод, там багна і брак соняшного проміння, бо сонце не всім однаково світить.

Та й що ж — спокійно казав Матвій. Не сподобалось мені там. Не наша культура. (Чомусь це дивне слово вжив). Правда, що ліс там — заздрощі одні, як свічки сосни, але тільки всього і є. Земля не пашна, громиш... Сіно росте, але переважно болотяне. Сіна там хоч гатку гати, а тамтешній люд ради собі з ним не дасть і там гниє воно по лугах у копицях. Народ там невзрачний. Добрий люд, нічого сказати, але сірий. Все розмова та розмова, а діло не робиться. Баба там заправило, а мужик каптур-каптуром, то спить, то пиячить, то тягнеться у світ. А що вже баба зробить, то звісно. Ніде тобі ані хати людської, ані клунчини. Якісь сушні, знаєте, що зветься „гумно" (тьху, а сором висказати), ото подекуди стирчать, а більше нічого... Як збере, то мізерію яку з поля, то там і гниє під голим небом, а ліса навкруги, хоч пали його.

Знов і життя їх не понутру мені. Нерахи, брудні. Хати, знаєте, з кругляків будують, не тинкують їх, не білять. Скажеш йому що, а кацап тобі: — Аа, што там... Нам і так карашо. Не красна ізба уґламі, а красна піроґамі!" — Ну й кажи йому, що хоч, хай йому частець, тьху, Господи прости! А чи має він ті пироги? А знаряддя у них яке... Плуга вони не знають. Якесь рало мають, що звуть сохою. А що тією сохою та зоре. Вийде, покопирсає поле, ніби свиня рилом, і то зветься зорав. Борони ще у них деревляні, на одну, як вони кажуть, „лошать"*). Земля погана, але коли б до неї Німця чи Чеха дав там, той би з неї зробив щось путнє, але руский ніколи.

Руский поспати, поїсти, випити, то так, але до праці, то його немає.

— Ото, кумо, що правда, то правда — починає було Зінька, але Матвій нікого до слова покищо не допустить

— Правда, що за одну нашу десятину там можна пять — шість купити, але мене це не скушає. Знахорцеві подобалось і він хоче туди ще раз їхати, але вже дав спокій. Призвичаїтись для мене не легко було б... Ані доріг там нема... Навіть, примірем, таких, як наші. А що вже міста — просто сміх один. Ночував я одну ніч у мужика в місті Малоярославці. Колись в нім Хранцуза побито і памятник навіть з того приводу там сторчить... Але, поправді, то з того міста один памятник і є. Решта — тьху, тай годі, будинки все деревляні, чорні. Вулиці то широкі, але на них ні пройти, ні проїхати, коні по черева грузнуть така грязюка, А коли кацап приїде до міста, то стає, де йому хочеться, підкине під коня сіна, що кінь зїст — добре, а що лишилось лежить місяцями, вмішується в грязюку...

Отакі там порядки...

Але мужик, у якого ми ночували, добряга, нічого казати, душа. Не давав мені до півночі спати, розпитував. Все „Матвєй Антоновичом" мене кличе, а я вже і спати б хотів. Ні. „А Матвєй Антонович! А как там у вас та...? А што? А как зємлішка то?"... і так безконешно. Нас вони не дуже люблять, хахлами кличуть, та лаються... „Ти, каже, мужік, ти хахол, в тібя нужди нікакой". Трастя-ма, добрячий народ, але жити не тямить.

Бачив там і господарства з тією сохою, гумном та деревляною бороною. Бачив навіть садок. Власне отакого саду, як он мій, там і не знають. От, знаєте, город, а в нім затицяно в неладі кілька дерев... Дерева ті вбогі. Хрукта кисла... Шкода, що не міг я бачити, як ті сади цвітуть. Але яблука ті коштував. Один пан дав мені на пробу, ну така, знаєте, кислятина, що в рот не можна взяти.

Ні, це не для мене. Коли вже бідувати, то дома, а не десь бо-зна де. Чоловік там завжди йде в світ, а дома баба... Баба ж звісно...

(Далі буде).

* Коня.

„КВІТЕ ІНДУСТРІЯ УКРАЇНИ НАД ДНІПРОМ"

(УП) Таке вичитаєте всюди по советській пресі. Такою фразою починається і подібною ж кінчається кожда пропагандивна бесіда московських демагогів, кожда советська стаття. Індустріялізація — це все, що там існує і чим живе народ. Так виходить зі звідомлень. Здається, що ніде в світі нема краще жити, як на Україні в московськоиу рдю під московським батогом. Але часом і правда вийде на верх, що ставить і пропаґаторів і писак похвальних статтей по пресі в досить ніякове положення. Правда, вони при цьому не почервоніють, як кожда порядна людина, бо вже нікуди дальше червоніти їм від української крови.

Ось примір: взуттєва промисловість — одна з передових! — не думає про те, що в одних людей нога ширша, у других вужча. Все взуття виробляється на одну ширину (повноту) ноги. Фасони взуття надзвичайно одноманітні. Так пишуть „Вісти" з 22. 7. 35.

Тіж самі „Вісти": Швейна промисловість трохи поліпшила пошиття одежі і білизни, але якість пожиття все ще лишається на низькому рівні. Це не рідкі випадки, коли в дитячих пальтечках пола, коли пальтечко застібнути, закриває кишеню, коли верхній ґузик зимового дитячого пальта насилу може застібнути доросла людина. Не освоєний і процес пришивання вішалки. Вішалка пришивається довга, з дугою, і визирає зпід коміра.

„Зовсім не гаразд із розмірами виготовлюваної одежі. Дуже рідко можна купити готовий костюм, щоб він добре сидів.

„Дніпропетровська швейня фабрика влаштувала нараду зі споживачами, на якій було присутніх до пів сотні робітничих споживачів. Один виступив зі скаргою на те, що він ніде не може купити відповідний розміром костюм. Представники фобрики запевняли, що винні магазини, що не мають всіх потрібних розмірів, а не фабрика. Тутже таки принесли кілька костюмів, викликали цього робітника на сцену і дали йому за кулісами приміряти кілька костюмів. Не підійшов жаден. У одного піджак добрий, брюки короткі, у другого брюки впору, піджак вузький, рукави короткі. Приміравши чотири-пять костюмів, кинули, відмовилися від спроби одвягти людину нормальної будови, на пів голови вище від середньої людини.

„Скляна промисловість дає мутні товсті склянки з нерівними краями.

„Кондиторська фабрика міста Сталіно пропонує своїм споживачам лише один цукерок: фруктову карамель. Вона несмачна, в неї нема кислоти, есенції. Вона загортається не в парафіновий папір, а просто в етикетку, яка прилипає".

Стільки газета. Закінчення пропускаємо, бо надто довге і самохвальне, хоч нема що хвалити, як бачимо.

Та сама газета подає таку замітку: харківська науководослідна лябораторія швейної промисловости вже опрацювала нові фасони костюмів. Вже й почали виробляти їх. Лябораторія разом з представниками майстерень індивідуального пошву та заводів опрацьовує тепер нові фасони одягу на весну 1936 року.

Отже і лябораторія є і до того наукова, мабуть і професори від кравецтва є, мабуть і відділ в Академії Наук є, а одягу нема підхожого. Фасони придумують, а звичайного одягу пошити не вміють. А там справа така: що дають, то бери і плати, скільки хочуть, бо інакше нічого не дістанеш.

Ось як цвіте і процвітає промисловість вільної України під московським режимом!

А щож це властиво таке є місцева промисловість в московському жарґоні? Це є все те, що в культурному світі зветься робітнею. От є кравець, що шиє одяги. Всюди він зветься кравець, який працює. В Совєтах інакше. Приватного кравця нема. А хтось шиє одяги, цебто займається кравецтвом, то зараз це зветься фабрика. А в ній наставників три, бухгальтер, діловод, касієр, голова і півголовок, бо то фабрика і спільна соціялістична сласність, тож все мусить бути колективне. Кравець працює, а держава оплачує всю другу галаїстру. Ось це є швейна помисловість на Україні.

Якийсь швець - полатайко латає чоботи. Побудував собі будку на вулиці і латає. Хати не має власної, а жити треба і заробити. То зветься фабрика взуття. Зараз і наставник обовязковий і голова і підголовок, касієр та секретар, а ще до того і заводський партійний комітет з цілою управою. Ось це взуттєва промисловість України.

Дармо шукати іншої промисловости. І української нема. Вона вся під командою Москви і рахується всесоюзною. Але для форми є промисловість з придатком „місцева", щоб було чим похвалитись перед світом, що ось дивіться, як ми дбаємо за самостійність України.

МИХАЙЛО І ФРАНКО ЛАВРИК, українські співаки, виступлять на Радіо-Бали Сурми у Вебстер галі, в неділю, 22-го вересня 1935 року.

УКРАЇНСЬКА МАТИ Й ДОЧКА

— Матусенько ріденька, чого ти нас хочеш навчити?

Хочу вас навчити, діти милі, як Україну любити і як для неї жити. Не словом, а ділом треба доказати свою любов! Треба всім серцем полюбити українську землю, український народ та його світлу бувальщину. Щоби щось із цілого серця полюбити, треба його зовсім добре пізнавати. Знати добре своє й любити понад усе в світі — це наша правдива освіта.

— Питаєте, соколята мої, коли буде Україна вільна?

Буде тоді, як кожне з нас у своїй душі буде мати найсвітліший її образ. Щоб вона була вільна і наша, треба приложити всім нам рук до мозольної, трудящої праці. Праця має стати в нашім народі чимсь гарним і добрим; має піднестися над усе. Всеодно, якаб та праця не була (аби чесна, в своїм народі, і для нього), вона ублагороднює нашу душу. Ніяка праця не понижує людини. Хто чесно трудиться і працює для свого народу, а його душа пройнята вірою, — той осягне багато.

Коли хочете, мої любі діти — бути вірними синами й дочками України, маєте бути і вірними дітьми своїх батьків. Уникайте всього того, що нашу людність розєднує, а шукайте все того Світла Правди, що всіх обєднує і дає змогу нам усім спільно працювати — для одної високої цілі!

Тому молю Бога за вас, мої дорогі діти, щоб у вашім серці засяяло українське Світло Правди, високе, благородне чуття взаїмної любови та згоди, і щоб спільна праця була для вас щастям і насолодою! — („Жіноча Воля").

Леся Буковинка.

З українського життя в Америці

НЮАРК, Н. ДЖ.

До нової праці.

Знов проминуло літо, дні радощів, насолоди і забав. Одні старались літом підкріпити свої сили купелями чи сонячними промінями, інші любувались красою природи, а ще інші всякими ігрищами. Та мати землиця починає холодніти. Лєстя на деревах починає морщитись і жовкнути. Природа починає прибирати інший вигляд.

Набравшись літом нових фізичних сил, ми стали сильнішими і на дусі. А ось надходять короткі дні і довгі монотонні вечорі. Що нам робити довгими вечорами? Не журімся тим, бо перед нами ще повно праці недокінченої, і повно праці ще навіть не початої.

Тому пора нам братися знову до праці. Всі, що жиють надією в краще будуче, хай закотять знову рукави і возьмуть молот, тай хай розбивають скалу несвідомости.

Ми зрозуміли вже самі, що доля народів залежить від них самих. Для темних народів місце на цій землі стає щораз то тісніше. Ми зрозуміли і навчились, що народи не дістають своєї держави в різдвяних дарунках, але купують ціною своєї крови. Не буде України, коли Україна не буде в нас понад все. А не буде України, не стане й українських партій. Не буде України, не буде Українців христіян. Пощож тут розбивати свої сили низкою партійністю і релігійною нетолерантністю?

Цьогорічний осінний і зимовий час посвятим на те, щоби розбити скалу партійности і релігійної нетерпимости. Вийдім на широкий світ з широкою думкою і широким світоглядом. Влаштовуймо дискусійні вечорі, даваймо конструктивні відчити. Памятаймо, що як вселенна складається з ріжнородних тіл і атомів і кожде тіло і кождий атом сповняють своє призначене завдання й ідуть витиченою дорогою свого призначення, так і ми, Українці маємо робити: кождий хай робить свою призначену роботу, але всі йдім до одної святої цілі, Незалежної Соборної Української Держави.

Щоби не словами, але ділом показати, що просвіта визволяє нарід з неволі, Чорноморська Січ, ім. Дмитра Вітовського в Нюарку, Н. Дж., почала з днем 15. вересня ц. р. свою активну працю в такім порядку;

Кожної неділі буде відчинена читальня від 2. год. пополудні до 6. вечором. Читальня має гарну бібліотеку. В читальні будуть дискусійні вечорі. Заряд читальні радо повитає тих, що допомоглиб цій справі.

Кождого четверга по коротких зборах сотенних будуть відчити на ріжнородні теми і в обидвох мовах. Хто бажає причинитись до зміцнення наших народних сил і може дати добрий відчит, просимо зголоситись.

Кождого другого четверга в місяці має свої збори Українсько-Американський політичний клюб. Предсідником цього клюбу є д-р Янкович, а п. Пипчак секретарем.

По зборах клюбу будуть говорити бесідники на політичні теми. Політичний клюб помагає вибирати горожанські папери і помагає членам дістати працю. Річна вкладка $1.50.

Кождого вівтірка молодече товариство танцюристів Чорноморської Січи має свої вправи танків і збори відповідно до потреби. За одну лекцію танків платиться 5 центів від члена чи особи.

До цеї праці Чорноморська Січ ім. Дм. Вітовського просить тих громадян з Нюарку і околиці, котрі охочі помогти в просвітнім змаганню нашої сотні і готові дати низку своїх відчитів, а всіх громадян, охочих вчитись, просимо до численної участи. Вступ вільний на всі відчити, дискусії і т. п.

Всіх тих, що бажають мати відчити, просимо голоситись на таку адресу:

Ukrainian Athletic Association
Chornomorska Sitch
229 Springfield Ave.

Т. Рудий, секретар.

Нова відміна часу.

Учитель: Скажи мені Шкарупляк, який то є час: „я є хорий".

Ученик: Дуже гарний, прошу пана професора!

Учитель: Якто дуже гарний?

Ученик: Бо не буде науки?

ПЕРШИЙ ДЕНЬ У МУРИНСЬКІЙ ШКОЛІ

Початок шкільного року в Ґабоні в Конго (Африка) виглядає трохи інакше, ніж в школах інших країв. Говорить про те читач паризького часопису „Квотідіян". Учителі Французи не можуть погодитися з тим, що їх муринські ученики не привикли до такої дисципліни, як ученики у Франції. Багато з них ідуть поза школу вже першого дня і вганяють по лісах. Із сорок записаних учеників прийдуть до школи всього двадцять пять. Буває й таке, що Муринка скаже свому синкови: „Не йди там. Розпорять тобі живіт і зідять твоє серце!" По тім зрозуміле, що на великий жаль батька чи начальника села, нема такої сили, що присилувала би хлопця ходити до школи. Зрештою дітей треба також дома, головнож дівчата мусять бути мамі все під рукою. Бо хто піде до криниці по воду, хто в поле або на торг на закупно? Хто вважав би на малого братчика?

Та помало й тут наступає зміна. Мурин радо посилає діти до школи, де навчаться читати, писати, говорити по панськи, себто по французьки.

Перед кожним початком шкільного року кожне муринське село знаходиться наче серед бурі. Всі кричать, утікають, говорять. Всі збираються на сільському майдані. Кольоніяльні службовці приходять у білих одягах, у тропікальних шоломах. Кілька звучних ударів бубна й знову настає тишина. Білий старшина, якого ряди вилискуються до сонця, виступає наперед і каже:

— Мусите посилати дітей до школи. Це ліпше для вас і для вашої будуччини. Не забираємо вам вашої релігії та звичаїв, одначе ваших дітей навчимо нашої мови. Пізніше могтимуть розмовитися з нами, могтимуть сказати нам, як ви будете чогось потребувати. Будуть із них також зовсім такі люди, як ми. Могтимуть боронити всіх ваших справ, а пізніше можуть виконувати служби й у громаді.

Перекладач перекладає кожне слово старшини. Всі слухають дуже пильно. Багато батьків притакують головами, згоджуються зовсім із думкою старшини. Лише кілька поморщених старців і начальник мовчать. Їх очі глядять незглибно. Бачать чортове копито в цих гарних обіцянках, знають уже добре „культуру" білих. Мурин, який говорить по французьки, є вже для них ренеґатом.

Така церемонія триває пів години. Потім знову відзивається бубон. Батьки товпляться довкола вчителя, який записує дітей, і сміються або викрикають. Наука може зачатися на другий день.

Школа. Звичайна буда з бамбуса, чотирогранна або у формі гранату, відповідно до краєвого звичаю. Учитель це старий, досвідчений Мурин. Стоїть гарно випростуваний та держить у чорній руці кусник білої крейди. Перед учителем сидять на землі учени ки ріжного віку, так як були прийшли. Подальше гурток чорних матерей. Коли бачать, що їх любим дітям нічого злого не діється, очі їх сяють радісно. Тому, що є ріжні племена й діялекти, годі вчити мовою туземців. Тому „малі Ніґри" вчаться зараз по французьки. Учитель напише на таблиці слово, пояснює поодинокі букви й каже кожному ученикові повторити це слово пятьдесять разів. Потім наука кінчиться відспіванням якоїсь короткої пісеньки. Перший шкільний день кінчиться. Маленька гурма вибігає з криком і веселістю на двір, на свободу. Щодо цього зовсім не ріжняться від учеників інших народів. Гордо вертаються додому, щоб розповідати, як це було.

Одначе учитель має ще довгі тижні праці, щоб виловити блудні овечки, що не хочуть іти до школи. Бігає від хати до хати, погрожує та переговорює з батьками. Колиж зловить такого „втікача", витягає його за вуха. Муринятко перелякано завертає очима та скаже в свому діялекті:

— Так, так, школа. Та я не знав, що нині є школа.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

КЕМБЕЛ, О. Товариство Сокіл, відділ 218, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що квартальні збори відбудуться в неділю, 22 вересня, в годині 2-гій пополудні. Обовязком кождого члена є явитись на зборах, бо маємо багато важних справ до полагодження. Довгуючі члени мають вирівнати свої довги, бо в противнім разі мусимо поступити після ухвали товариства. — Н. Коровецький, предс.; С. Стахура, кас.; Мих. Ткачишин, секретар.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Збори Бр. св. Юрія, від. 239, відбудуться в суботу, дня 21. вересня точно в год. 8. ввечір. Справа вкладок, приняття нових членів і інші справи буде полагоджувати секретар від години 7. вечером. — Уряд.

ШІКАГО, ІЛЛ. Товариство ім. Тараса Шевченка, відділ 252, повідомляє всіх своїх членів, що збори товариства відбудуться в неділю, дня 22 вересня, в годині 12.30 пополудні, в салі при 1944 Вест 1рі вулиця. Просимо всіх членів прибути на ці збори, бо на цих зборах буде рішена справа злуки двох відділів, також просило всіх членів, щоб на цих зборах заплатили вкладки до товариства. — Іван Магас, предс.; Кіндрат Бойчук, касієр; Микола Балюк, секретар.

МІННЕАПОЛІС, МІНН. Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 345, пригадує всім членам, що місячні збори відбудуться в неділю, 22-го вересня, в гали церковній зараз по відправі. Обовязком всіх членів бути приявними на зборах. — Гр. Пастушенко.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Тов. ім. Івана Франка, від. 372, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в пятницю, 20. вересня, в годині 7.30 ввечір. Просимо всіх членів явитись на збори точно на означений час. — Ю. Голинський, предс.; М. Дубас, касієр; В. Реновець, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. Братство св. о. Николая, від. 106, повідомляє членів місцевих і позамісцевих, що наступні збори відбудуться 22 вересня зараз по Службі Божій в гали церковній при Оклей і Райс ул. Обовязком усіх членів прибути на сі збори бо маємо дуже важні справи до вирішення: довгуючих членів нагадуємо, щоб вирівнали свої залеглости, або з ними поступимо так як постановляє статут У. Н. С. За уряд: — Стефан Прокопів, предс.; Михайло Петрів, кас.; Іван Дацьків, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42, повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться в неділю 22 вересня в год. 2-гій пополудні, в льокали Укр. Нар. Дому, 237 Hope ave., Пасейк, Н. Дж. Просимо шановних членів зійтися на означений час, так щоб ці збори допізна не затягнулись. Довгуючих членів напоминаємо, щоб прийшли і по змозі вирівнали свої залеглости. Хто з членів має кандидатів в члени Укр. Нар. Союза і Т-ва просимо привести на ці збори. — Филип Ґулька, предс.; Петро Капелюх, кас.; Петро Головчук, секр. фін.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Володимира, від. 130, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 21 вересня, в годині 8-мій ввечір, в У. Н. Домі, 217-219 Іст 6-та вул. Обовязком кождого члена є прибути на збори в означений час. Довгуючим членам пригадуємо, щоб вирівнали свої залеглости. Взиваємо членів привести нових членів без оплати вступного. Котрі члени ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союза, хай впишуть на цих зборах. Неприявний на зборах член підлягає карі згідно зі статутом. — Антін Карпович, рек. секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. Бр. св. о. Николая, від. 5, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів і членкиць, що триквартальні збори відбудуться в суботу, 21 вересня, в годині 7.30 ввечір, в гали Чеського Народнього Дому, 29-19 — 24 Евеня. Просимо всіх членів і членкиць прибути на ті збори і вирівнати свої залеглости. Пригадуємо ще раз, що хто з членів злегковажить собі і не прийде на збори та не вирівнає своїх залеглостей буде суспендований. Взиваємо членів на означений час. Пригадуємо членам, щоб привели зі собою нових членів на збори і вписали їх до У. Н. Союза. — І. Сидор, предс.; С. Кривень, кас.; П. Барнич, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Тов. ім. Ів. Франка, від. 97, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться 22 вересня, в 2-гій год. пополудні в галі церковній під ч. 47 Hope Ave., суспендовані члени, щоби прийшли і вирівнали свій довг бо в противнім разі будуть виключені з організації. — Т. Скоробоганий, предс.; Ю. Нестор, кас.; М. Табачук, секр.

ВУНСОКЕТ, Р. АЙ. Тов. Запорозька Січ, від. 206, повідомляє всіх своїх членів, що звичайні збори відбудуться в суботу, 21-го вересня, в парохіяльній гали на Блекстон вул. в год. 7.30 ввечір. Просимо всіх членів прибути на збори, бо маємо важні справи до вирішення. Пригадуємо довгуючим членам, щоб заплатили свій довг до товариської каси, бо в противнім разі будуть суспендовані. Просимо членів, котрих діти ще не стоять в У. Н. Союзі, щоби вписали свої діти до своєї організації. Старайтеся приєднувати нових членів та користайте з привілеїв, які тепер Союз дає за приєднування членів. — М. Чагарин предс.; І. Затонський, кас.; Н. Вецал, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. Усп. Пресв. Богородиці, від. 123, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 22. вересня, в церковній гали, зараз по Сл. Божій. Довгуючих членів напоминаємо, щоб вирівнали свій довг і щоб платили точно щомісяця свою вкладку, бо більше не будемо висилати розмет за тих членів, що не заплатять своєї вкладки. — Мик. Піціль, предс.; Мих. Волощук, кас.; Гр. Мрикало, секр.

МІЛВОКІ, ВІС. Тов. ім. Івана Франка, від. 103, подає до загального відома всім своїм місцевим і позамісцевим членам, що місячні збори відбудуться в суботу, 21. вересня, в годині 6:30 ввечір, в парохіяльній галі, в новокупленій церкві 808 Вест Башінґтон вул. На ці збори обовязково має прибути кождий член, бо маємо важні справи до обговорення. Напоминаємо тих членів, котрі довгують, щоб виплачували свій довг хоч почасти, бо товариство не буде більше висилати за них вкладок. Члени, котрі випозичили в товаристві грошей, щоб старалися віддавати свій довг бодай на ради, бо в противнім разі будуть потягнені перед суд. Взиваємо тих батьків, котрі ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союза, хай стараються вписати тепер на цих зборах. — Т. Танін, предс.; А. Гатала, кас.; Н. Кудринський, секр.

ВИЛКС-БЕРРІ, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 99, повідомляє всіх своїх членів, що триквартальні збори відбудуться в неділюю, 22. вересня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній. Кождий член обовязково має бути приявним на тих зборах, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають вирівнати свій довг, бо відділова каса більше не буде засилати розмету за членів, котрі не платять вкладок. — Трофим Шпур, предс.; Микола Лаврик, кас.; П. Герман, секр.

ЧИ РОГИ КОРОВ ЩО ВАРТА?

Совєтські „Ізвестія" повідомляють, що за розпорядком влади муровського району (Ніжегородський край) приготовили потайки від мешканців відділи, що мали всім коровам на пасовиськах... відрізувати роги. Одного дня ввечері корови вернулись закрівавлені без рогів до хат. Деяким коровам повідрізували роги навіть у стайнях. Ясно, що після такої операції корови занедужали. Таксамо на початку першої пятилітки вийшов наказ, щоб усім коням повідрізувати хвости. Треба було тоді кінського волосся на вивіз за кордон. Але кому треба коровячих рогів? — ніхто не знає. Загальна думка така, що роги корови не можуть бути більше варта, як ціла корова.

— Пані, маю одну одиноку думку...

— Видно її з вашого лиця!

CAPTAIN NICK HOPE.

Капітан МИКОЛА ГОВП,

український гармоніст-віртуоз, редактор англійського журналу для музикантів гармоністів, знову вибраний за „маестра" церемоній на Радіо-Бали Сурми.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

КАТАКОМБИ ЩЕ ДАЛЬШЕ Є ЗАГАДКОЮ

Призадумуються люди над розслідженням незнаних світів, як про це свідчить виправа совєтського ледолому Садко на Північне Ледове море. А серед цивілізованого світа, ба навіть у самому осередку старинної культури, в місті Римі, існують досі нерозслідженні підземелля, звісні катакомби. Про них пригадав собі світ з нагоди недавньої пригоди пятьох хлопців, що заблукали в катакомбах і мало що в них не погибли.

Ці підземелля це християнські цвинтарища. Вони наче підміновують ціле місто Рим та його околицю. Головна їх частина зовсім добре уладжена для відвідування їх туристами і має доволі електричного світла. Але інші закамарки ще навіть не розслідженi. Коли англійський письменник, Карло Дікенс, відвідував катакомби. він писав про них опісля: „Колиб так наші провідники збожеволіли і погасили смолоскипи, тоді ми пропалиб!" Таке враження роблять ці катакомби ще й тепер на свіжих відвідувачів. Вони не можуть зрозуміти, як можна з катакомбів вийти на світ, коли не мається провідника.

Бюлетень Національного Ґеоґрафічного Товариства у Вашингтоні твердить, що римські катакомби не повстали припадково із каміноломів, але були нарочно копані для похоронення небіжчиків. Зпочатку там ховали жидівських мерців, а опісля всевладно заняли їх християни. Римські закони забороняли хоронити небіжчиків у середині міста і всіх небіжчиків вивозили за місто. Тому ціла околиця Риму, так звана Кампаня, вкрита величавими гробницями з римських часів. Посеред них, у скелях, хоронили християни своїх небіжчиків.

Багаті християни мали також свої величаві гробниці, але з християнської солідарности відступали частину місця для бідних. Колиж не ставало місць для бідних, то християни почали копати в спід і там видовбували другий, але вже спідній „поверх" і під сподом хоронили свіжих небіжчиків. В долішні поверхи входили сходами. Деколи бувало і по 5 „поверхів", але пересічно йшли поверхи від 20 до 50 стіп у глибину, отже було три або чотири поверхи.

Римські катакомби не віддаляються більше як три милі від міста, але їхня довжина доходить до 500 миль, колиб видовжити їх в одну лінію. Найбільші й найславніші з них це катакомби св. Калікста. З них відкрито досі 14 миль.

В катакомбах нараховують кілька мілліонів гробів. Коридорі подекуди дуже вузькі, так, що ледви два чоловіки могли ними протиснутись. Небіжчиків ховано в гроби так, начеб укладали в шуфляди по обох боках коридорів, нераз по 12 одного над одним. Багато гробів сплюндровано в пошукуванню богатств, а подекуди забрано навіть кости і лише напис на мармурових таблицях каже, хто там лежав. Часто в гробах знаходяться ще якісь предмети, які вкладали в домовини.

Деколи катакомби мають бічні закамарки, в роді каплиць. У них збирались похоронні гості на спільні гостини. Декотрі з тих каплиць прибрані фестонами, а навіть мають мозаїкою викладані стіни, в інших є цілі склади костей у монаших убраннях.

У третьому столittю переслідувані християни збирались у катакомбах на богослуження і тому вони були дуже обережні в допусканні людей знадвору. Бували випадки, що всетаки їх хтось зрадив і тоді поганські урядовці брали їх на муки. Раз заткали оба виходи з катакомби, де було зібраних 300 християн, і вони там подушилися.

Після 400 року устали переслідування християн і тоді небіщиків уже хоронили отверто, а катакомби почали шанувати як місця святих мучеників. Туди відбували часті паломництва. Для облекшення паломництва почали папи поширяти катакомби, щоб зробити їх доступними для більшого числа людей нараз. Коли настали мандрівки народів, папи почали викопувати тіла небіжчиків і переховувати їх по церквах, бо дикуни впадали в катакомби і безчестили тіла мучеників. Через те й паломники не ходили більше в катакомби і їх з часом забули всі.

Аж у році 1578 робітники, що працювали при копанню у винниці, впали в якусь яму, де відкрили цілу низку ґалерій і гробів. Щойно в 19. столittю почались наукові розкопки та досліди отих „завмерлих міст". Катакомби сьогодні є інтересні не лише як гробниці перших християн, але теж з археольоґічного боку, бо там знаходять ріжні памятки старовини.

Пояснив.

— Чому злочинців, яких покарали смертю, називаємо бідними грішниками? — питає катехит малого Івася.

— Бо... бо багатих грішників не карають.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

EXHIBIT WORK OF UKRAINIANS.

Needlework, Pottery and Furniture in Display in Booth in Grandstand.

Hoping to interest the American public in the people of Ukraine, handicraft of Ukrainians now living in America is being displayed in a special booth in household arts department in the Los Angeles County fair grandstand.

Marvelous exhibits of embroidery and needlework are on display. Some of the garments being shown were six months to a year in the process of preparation. Infinite care is taken in preparing the work. Special cross-stitching, at which the Ukrainians are unusually adept, is being featured.

Included in the exhibit is a woman's Sunday dress which has especially intricate cross-stitching on the sleeves, collars and cuffs. There is also a facsimile of a shirt worn by Pavlo Polubutok, president of the Ukraine during the 17th century. Center pieces, tapestries and linen work are also included in the display.

Inlaid furniture and Ukrainian pottery also went on display in the exhibit. In addition to inlaying several varieties of wood in the furniture, the Ukrainians super-inlay beads and pearls in the furniture.

(The Progress-Bulletin, Pomona, Cal. Friday Evening, Sep. 13, 1935)

Чура й ґенерал.

Французький ґенерал Пелєсіє розсердився раз чогось дуже та вдарив чуру в лице. Чура не роздумуючи схопив револьвер і звернув його до ґенерала. Револьвер затявся та не вистрілив.

— Шість тижнів строгого арешту! — скрикнув ґенерал — за це, що не держиш зброї в належному порядку!

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ.

(123)

Ронда кинулася в ріку і переплила на другий бік. Вона думала, що тим способом затре сліди за собою і лев не буде. Відважно й радісно вона вийшла на беріг, аж тоді почула якусь надію, якої не відчувала вже довший час. Тепер вона була свобідна від отари горилів.

Вона теж знала, де були її приятелі. Коли піде долі рікою до скал, що творили водопад Омвамбі, вона їх певно знайде. Відважно й радісно вона почала важку подорож, хоч її ум і тіло були виснажені переживаннями й пригодами останніх днів.

Отяжіло, нога за ногою, почала вона посуватися вперед. Її фізичне умучення притуплювало її змисли до того ступня, що заки вона зрозуміла, яка небезпека їй грозить, вже було запізно! Огидне сотворіння, пів чоловік і пів горилъ, зіскочило швидко з дерева й загородило їй дорогу.

У першій хвилині Ронда була занадто приголомшена, щоб могла рушитися. Потім вона почала бігти в сторону ріки, думаючи, що вратується тим, що перепливе на другий беріг. Але, як вона бігла, знов якась тварина заступила їй дорогу. Опісля одно й друге сотворіння з ревом кинулися на неї, щоб її схопити.